

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Sžf/1/2017
Identifikačné číslo spisu: 2015200049
Dátum vydania rozhodnutia: 25.10.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Milan Morava
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:2015200049.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v právnej veci žalobcu: PREFA Bytča - Hrabové.SK, s r.o., so sídlom Drieňová 766/27, Žilina, IČO: 31 630 405, právne zastúpený: Burian & partners, s.r.o., advokátska kancelária so sídlom V. Tvrdého 819/1, Žilina, proti žalovanému: Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky, so sídlom Lazovná 63, Banská Bystrica, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 1100305/1/515729/2014/5191 zo dňa 24. novembra 2014, o odvolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č.k. 14S/8/2015-42 zo dňa 26. novembra 2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie Krajského súdu v Trnave č.k.14S/8/2015-42 zo dňa 26. novembra 2015 p o t v r d z u j e .

Žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) uznesením č.k. 14S/8/2015-42 zo dňa 26. novembra 2015 podľa § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) žalobcovi nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov. V odôvodnení uznesenia krajský súd vychádzal z obsahu ustanovenia § 138 ods. 1 O.s.p., ktoré umožňuje vyhovieť žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov iba v prípade, ak sú kumulatívne splnené obidve podmienky, teda odôvodnenosť z pohľadu pomerov účastníka a zároveň sa nejedná o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

2. V uznesení krajský súd konštatoval, že vzhľadom k tomu, že žalobca k svojej žiadosti nepripojil žiadne dôkazy na preukázanie splnenia požiadaviek vyplývajúcich z ustanovenia § 138 ods. 1 O.s.p., t.j. najmä preukazujúce jeho nepriaznivé majetkové pomery, súd zaslal žalobcovi na vyplnenie tlačivo, ktorého vzor je uverejnený na webovom sídle Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky. Tlačivo spolu s výzvou na jeho predloženie v lehote do 10 dní bolo doručené právnomu zástupcovi žalobcu dňa 07.07.2015. Žalobca však na predmetnú výzvu súdu v stanovenej lehote nereagoval. Ďalej krajský súd poukázal na skutočnosť, že konanie o oslobodenie od súdneho poplatku nie je konaním, v ktorom by zákon ukladal súdu vyhľadávaciu povinnosť vo vzťahu k dôkazom potrebným na zistenie skutkového stavu. Je preto výlučne na žalobcovi, aby svoje tvrdenie o nepriaznivých pomeroch sám preukázal, na

čo slúži, okrem iných, aj tlačivo, ktoré mu súd doručil a ktoré je tiež dostupné na internete. Nakoľko žalobca nepredložil vyplnené tlačivo, ktoré mu bolo zaslané súdom, rovnako nepredložil žiadne doklady preukazujúce jeho tvrdenie o nepriaznivej situácii, súd nemohol vykonať akékoľvek dokazovanie v tomto smere. Záverom krajský súd konštatoval, že žalobca nepreukázal svoje tvrdenia o nepriaznivosti finančných a majetkových pomerov a preto mu nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov.

3. Proti tomuto uzneseniu podal žalobca v zákonom stanovenej lehote odvolanie a žiadal, aby ho Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil. Odvolanie odôvodnil tým, že v krátkej lehote predloží súdu dôkazy preukazujúce jeho nepriaznivú finančnú situáciu.

4. Následne krajský súd uznesením č.k. 14S/8/2015-46 zo dňa 4. januára 2016 vyzval žalobcu na doplnenie odvolania tak, že predloží súdu doklady preukazujúce jeho tvrdenie o nepriaznivých majetkových pomeroch. Uznesenie bolo doručené právnomu zástupcovi žalobcu dňa 14. januára 2016.

5. Dňa 25.01.2016 žalobca doručil krajskému súdu vyplnené tlačivo pre dokladovanie pomerov účastníka konania.

6. Keďže odvolanie nesmeruje proti rozhodnutiu vo veci samej, súd nevyzýval žalovaného na vyjadrenie k odvolaniu (§ 209a ods. 1 O.s.p.).

7. Podľa § 491 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z.z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „S.s.p.“), ak nie je ďalej ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté podľa piatej časti O.s.p. pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

8. Podľa § 492 ods. 2 S.s.p. odvolacie konania podľa piatej časti O.s.p. začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.) preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu z dôvodov a v rozsahu uvedenom v odvolaní žalobcu (§ 212 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.) postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 250ja ods. 2 veta prvá O.s.p. a dospel k záveru, že odvolaniu nie je možné priznať úspech.

10. Najvyšší súd z predloženého spisového materiálu krajského súdu zistil, že žalobca sa svojou žalobou domáhal preskúmania rozhodnutia žalovaného č. 1100305/1/515729/2014/5191 zo dňa 24.11.2014, ktorým žalovaný potvrdil rozhodnutie Daňového úradu Trnava č. 9200303/5/3457127/2014 zo dňa 15.07.2014, ktorým vyrubil žalobcovi úrok z omeškania v sume 50,30 € za nezaplatenie dane z pridanej hodnoty vyrubenej podaním daňového priznania za zdaňovacie obdobie júl 2013 v ustanovenej lehote a v ustanovenej výške.

11. Krajský súd výzvou č.k. 14S/8/2015-16 zo dňa 16.02.2015 vyzval žalobcu, aby v lehote 10 dní zaplatil súdny poplatok za žalobu v sume 70,- € podľa položky č. 10 písm. a/ Sadzobníka súdnych poplatkov - prílohy zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZSP“).

12. Uznesením č.k. 14S/8/2015-26 zo dňa 02.04.2015 krajský súd zastavil konanie podľa § 10 ods. 1 ZSP, pretože žalobca v súdom určenej lehote súdny poplatok nezaplatil.

13. Žalobca následne podaním doručeným krajskému súdu dňa 10.06.2015, podal proti uzneseniu o zastavení konania odvolanie a súčasne požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 O.s.p. V odôvodnení uviedol, že za účelom uplatnenia svojich práv na súde, ako aj objektívneho zistenia skutkového stavu a ochrany svojich práv bol nútený podať žalobu, čím sa dostal do situácie, kde na jednej strane v prípade jej nepodania by bol ukrátený na svojich právach a na strane druhej, v prípade jej podania je povinný zaplatiť súdny poplatok. Tým sa výrazne komplikuje realizácia ústavou zaručeného

práva na súdnu ochranu. Zároveň v odvolaní uviedol, že dôvody na oslobodenie od súdnych poplatkov preukáže prostredníctvom listín v zmysle O.s.p..

14. Vzhľadom k tomu krajský súd žalobcu výzvou zo dňa 02.07.2015 (č.l. 35) vyzval, aby podanie doplnil a v lehote 10 dní doručil súdu riadne vyplnené tlačivo pre dokladovanie pomerov účastníka konania, ktorý navrhuje, aby mu bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov pre právnické osoby s tým, že toto tlačivo krajský súd žalobcovi zaslal. Výzva bola právnomu zástupcovi žalobcu doručená dňa 07.07.2015.

15. Na doručení výzvy žalobca nereagoval, preto krajský súd uznesením č.k. 14S/8/2015-42 zo dňa 26.11.2015 žalobcovi pre nesplnenie povinnosti nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov.

16. Podľa § 5 ods. 1 písm. a/ ZSP, poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ a dovolateľ.

17. Podľa § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona. Opravný prostriedok je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti. Proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky opravný prostriedok nie je prípustný.

18. Podľa § 138 ods. 1 O.s.p. na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne súd inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a má i spätnú účinnosť; poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa však nevracajú.

19. Podľa § 138 ods. 2 O.s.p. v návrhu musia byť pomery účastníka dokladované

a) vyplneným tlačivom, ktorého vzor uverejní ministerstvo spravodlivosti na svojom webovom sídle, alebo

b) rozhodnutím o hmotnej núdzi podľa osobitných predpisov.

20. Zákonodarca v citovanom ustanovení Občianskeho súdneho poriadku pripúšťa možnosť čiastočného, prípadne úplného oslobodenia od súdnych poplatkov. Predpokladom priznania oslobodenia od súdnych poplatkov je v prvom rade samotná žiadosť účastníka konania, preukázanie dôvodov, spočívajúcich v majetkových, sociálnych, finančných a pod. pomeroch účastníka, odôvodňujúcich oslobodenie od súdnych poplatkov a súčasne preukázanie, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Povinnosťou súdu je skúmať splnenie podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov v každom prípade individuálne a to aj vzhľadom na individuálnosť každého konania.

21. Účelom ustanovenia § 138 O.s.p. je, aby účastníkovi nebolo len pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať alebo brániť svoje právo. Pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov musia byť súčasne splnené dve podmienky. Prvou je nepriaznivá finančná, resp. majetková situácia a druhou skutočnosť, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva (teda quasi pravdepodobnosť úspechu v ďalšom konaní na strane žiadateľa). V prípade fyzických osôb sa prihliada aj na osobné a rodinné pomery. Vychádzajúc, ako z jazykového výkladu uvedeného zákonného ustanovenia, tak i zo zásady rovnosti účastníkov občianskeho súdneho konania, deklarovanej taktiež Európskym súdom pre ľudské práva, zákon nerozlišuje medzi subjektmi podnikateľskými a nepodnikateľskými. Oprávnenosť žiadosti preto súd hodnotí z hľadiska splnenia uvedených podmienok, pričom vychádza zo skutočností, preukázaných žiadateľom.

22. O oslobodení od súdnych poplatkov v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia súd rozhoduje na návrh účastníka konania, ku ktorému je tento povinný pripojiť listinné dôkazy, deklarujúce jeho majetkové pomery. Krajský súd v prejednávanej veci vykonal zisťovanie majetkových pomerov žalobcu, ktoré je potrebné nielen tvrdiť, ale ich aj preukázať.

23. Podľa § 121 O.s.p., netreba dokazovať skutočnosti všeobecne známe alebo známe súdu z jeho

činnosti, ako aj právne predpisy uverejnené alebo oznámené v Zbierke zákonov Slovenskej republiky a právne záväzné akty, ktoré boli uverejnené v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev a v Úradnom vestníku Európskej únie.

24. Podľa § 125 O.s.p., za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

25. Podľa § 132 O.s.p., dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci.

26. Majetkové pomery žalobcu nemožno považovať za skutočnosti všeobecne známe alebo známe súdu z jeho činnosti a ako konštatoval aj krajský súd, konanie o oslobodenie od súdneho poplatku nie je konaním, v ktorom by zákon ukladal súdu vyhľadávaciu povinnosť vo vzťahu k dôkazom potrebným na zistenie skutkového stavu. Je preto výlučne na žalobcovi, aby svoje tvrdenie o nepriaznivých pomeroch sám preukázal, na čo slúži, okrem iných, aj tlačivo, ktoré mu krajský súd doručil a ktoré je tiež dostupné na internete.

27. Keďže žalobca nepreukázal svoje majetkové pomery, krajský súd nemohol vykonať akékoľvek dokazovanie v tomto smere. Preto bolo správne jeho rozhodnutie nepriznať žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov z dôvodu, že žalobca nepreukázal svoje tvrdenia o nezavinenej objektívne zlej finančnej situácii.

28. Najvyšší súd Slovenskej republiky vychádzajúc z citovaného zákonného ustanovenia § 138 ods. 1 O.s.p., z vyššie uvedených zásad a z obsahu spisového materiálu ako aj s ohľadom na výšku majúceho sa zaplatiť súdneho poplatku dospel k záveru, že žalobca v konaní nepreukázal dôvody oslobodenia od platenia súdneho poplatku.

29. Zákonodarca v citovanom ustanovení Občianskeho súdneho poriadku pripúšťa možnosť čiastočného, prípadne úplného oslobodenia od súdnych poplatkov. Predpokladom priznania oslobodenia od súdnych poplatkov je v prvom rade samotná žiadosť účastníka konania, preukázanie dôvodov, spočívajúcich v majetkových, sociálnych, finančných a pod. pomeroch účastníka, odôvodňujúcich oslobodenie od súdnych poplatkov a súčasne preukázanie, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Taktiež je potrebné prihliadnuť k výške súdneho poplatku i k povahe uplatňovaného nároku. Povinnosťou súdu je skúmať splnenie podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov v každom prípade individuálne a to aj vzhľadom na individuálnosť každého konania.

30. Z citovaného zákonného ustanovenia vyplýva, že pri rozhodovaní o oslobodení od súdnych poplatkov súd prihliada k celkovým majetkovým pomeroch žiadateľa, k výške súdneho poplatku i k povahe uplatňovaného nároku. U právnických a fyzických osôb, ktoré sú podnikateľmi súd berie na zreteľ i povahu ich podnikateľskej činnosti, stav a štruktúru majetku, platobnú schopnosť a pod.. Nepriaznivá hospodárska situácia podnikateľa ako dôsledok podnikania, nemôže byť paušálnym dôvodom pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov.

31. O oslobodenie od súdneho poplatku musí účastník v zmysle citovaného zákonného ustanovenia požiadať. Je pritom povinnosťou účastníka navrhujúceho oslobodenie od súdnych poplatkov vierohodným spôsobom preukázať súdu svoje pomery, ktoré sú rozhodné pre posúdenie dôvodnosti jeho žiadosti.

32. Odvolací súd ohľadne žiadosti žalobcu považuje za potrebné uviesť, že povinnosťou súdu rozhodujúceho o návrhu účastníka konania podľa § 138 ods. 1 O.s.p. je primárne skúmať objektívnu neschopnosť účastníka zaplatiť súdny poplatok a nie skúmať na základe akých skutočností táto neschopnosť nastala. V opačnom prípade by totiž mali prístup k súdu len nepodnikatelia a solventné

podnikateľské subjekty, čo by odporovalo základným princípom materiálneho právneho štátu. Pokiaľ teda objektívna neschopnosť účastníka zaplatiť súdny poplatok existuje, môže súd dospieť k záveru o nepriznaní oslobodenia len v prípade, že ide o svojvoľné či zrejme bezúspešné uplatňovanie práva, čo je tiež potrebné náležite odôvodniť (pozri rozhodnutie NS SR pod sp.zn. 6Sžo/14/2011 zo dňa 31.05.2011).

33. Možno len súhlasiť s názorom žalobcu, že oslobodenie od súdnych poplatkov môže byť za splnenia zákonných predpokladov priznané nielen fyzickej osobe, ale aj podnikateľskému subjektu. V takom prípade súd skúma, či majetkové pomery žiadateľa, ktorý je podnikateľom, odôvodňujú priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Nemožno však prehliadať, že žiadateľ ako právnická osoba vzniká za účelom podnikania a ako podnikateľský subjekt musí počítať s tým, že pri podnikaní môže vzniknúť potreba zaplatiť súdny poplatok v súdnom konaní o uplatňovaní alebo bránení svojich práv. Každý podnikateľ podniká na svoju vlastnú zodpovednosť a prenášanie podnikateľského rizika na štát pri platení súdnych poplatkov nie je možné. Samotný nedostatok peňažných prostriedkov nie je dôvodom pre oslobodenie od súdneho poplatku žalobcu, ktorý je právnickou osobou.

34. Pri posudzovaní pomerov právnických osôb platia iné a z určitého pohľadu prísnejšie kritériá ako u osôb fyzických, u ktorých zaťaženie súdnym poplatkom priamejšie zasahuje oblasť sociálnej existencie, či dokonca výživy účastníka. Podľa názoru odvolacieho súdu v danom prípade je potrebné prihliadať na osobitné postavenie účastníka konania ako právnickej osoby t.j. podnikateľa v zmysle Obchodného zákonníka a charakter konania podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku. Podnikanie treba chápať ako činnosť, pri ktorej podnikateľ podstupuje riziko, že jeho konanie môže viesť k zisku alebo i k strate. Okolnosti, že podnikateľ nie je pri svojej podnikateľskej činnosti úspešný a nedosahuje zisk, že má pohľadávky po lehote splatnosti, alebo že v dôsledku neúspešného podnikania v minulosti sa teraz ocitol v nepriaznivej finančnej situácii, nemôžu byť dôvodmi pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Podnikateľské riziko nie je možné prenášať na štát. Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že ak ide o okolnosti, ktoré sú dané takmer vo všetkých konaniach, v ktorých vystupujú ako účastníci konania podnikatelia vykazujúci stratu namiesto zisku, ako jedného zo základných pojmových znakov podnikania a pokiaľ by zákonodarca okolnostiam takejto povahy pripisoval význam z hľadiska oslobodenia od platenia súdneho poplatku, vyjadril by to legislatívne zaradením týchto konaní, či účastníkov do ustanovení, ktoré upravujú vecné alebo osobné oslobodenie od súdneho poplatku v § 4 ods. 1 a 2 ZSP. Ako však vyplýva z obsahu právnych noriem ustanovených v § 4 ods. 1 a 2 zákonodarca týmto okolnostiam neprisuduje naznačený význam. Pomery žalobcu ako právnickej osoby by odôvodňovali oslobodenie od súdnych poplatkov, pokiaľ by sa dostal do ťaživej finančnej situácie z dôvodov, ktoré by neboli v príčinnej súvislosti s jeho podnikaním, napr. z dôvodu vyššej moci (pozri rozhodnutie NS SR pod sp.zn. 8Sžf/48/2011 zo dňa 17.05.2012).

35. Nepriaznivá hospodárska situácia podnikateľa ako dôsledok podnikania nemôže byť paušálnym dôvodom pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov (pozri rozhodnutie NS SR pod sp.zn. 5Sžf/41/2010 zo dňa 26.10.2010).

36. Najvyšší súd je toho názoru pri interpretácii § 138 ods. 1 O.s.p., že pomery právnickej osoby by odôvodňovali oslobodenie od súdnych poplatkov len v tom prípade, ak by sa právnická osoba dostala do ťaživej finančnej situácie z dôvodu vyššej moci, teda vzhľadom na nepredvídateľné okolnosti, ktoré nemajú pôvod v činnosti, za účelom ktorej bola právnická osoba zriadená. V tejto súvislosti poukazuje najvyšší súd na § 2 ods. 1 zákona č. 513/1991 Z.z. (ďalej len „Obchodný zákonník“) podľa ktorého podnikaním je sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku. Pritom skutočné dosiahnutie zisku nie je definičným znakom podnikania, keďže Obchodný zákonník požaduje len účel, resp. úmysel dosiahnuť zisk. Keďže je podnikanie zároveň činnosť vykonávaná „na vlastnú zodpovednosť“ nesie riziko za finančné neúspechy sám podnikateľ. Pri skúmaní podmienok oslobodenia od súdnych poplatkov treba vziať do úvahy aj príčinu nepriaznivej finančnej situácie. Najvyšší súd už v rozhodnutí č. 28/2000 ZSP konštatoval „nemožno dôsledky podnikateľského úsilia prenášať formou úľav z poplatkovej povinnosti na štát; takto totiž boli neúspešní podnikatelia zvýhodňovaní voči podnikateľom úspešným“ (pozri rozhodnutie NS SR

pod sp.zn. 5Sžf/42/2012 zo dňa 26.07.2012).

37. Z množiny týchto dôvodov iba tie, ktoré majú pôvod v nepredvídateľných okolnostiach a nie v podnikaní by oprávňovali žiadateľa na oslobodenie od súdnych poplatkov. Preto aj právnická osoba založená za účelom podnikania by mala nárok na oslobodenie od súdnych poplatkov, ak by preukázala, že sa do nepriaznivej finančnej situácie dostala z dôvodu vyššej moci - nepredvídateľných príčin nesúvisiacich s podnikaním. Žalobca však takéto príčiny vo svojej žiadosti o oslobodenie od súdneho poplatku neuviedol a nepreukázal.

38. Najvyšší súd je toho názoru, že zistené majetkové pomery žalobcu s prihliadnutím na vyššie uvedené neodôvodňujú priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Žalobca je právnická osoba, ktorá bola zapísaná do obchodného registra a vykonáva svoju činnosť už od 06.06.1995. Preto samotnú žalobcom uvádzanú skutočnosť, že sa momentálne nachádza vo finančnej indispozícii spôsobenej nepriaznivými majetkovými pomermi, nemožno považovať za takú okolnosť, ktorá by sama osebe odôvodňovala priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov. Odvolací súd poukazuje na skutočnosť, že žalobca v zaslanom tlačive nedostatočne konkretizoval požadované údaje na vyplnenie a nepredložil žiadne doklady preukazujúce jeho tvrdenie o nepriaznivej finančnej situácii. V dôsledku uvedenej strohosti pri preukazovaní majetkových pomerov, odvolaciemu súdu nie sú jasné skutočné majetkové pomery žalobcu, teda aké nehnuteľnosti žalobca vlastní, aké záložné právo na nich viazne (špecifikácia záložného práva), z akých finančných prostriedkov spláca poskytnutý bankový úver, platí mzdy a odvody pre 17 zamestnancov. S poukazom na uvedené nemal odvolací súd dostatočne preukázané, že by majetkové pomery žalobcu odôvodňovali priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Tvrdenie žalobcu o finančnej indispozícii preto považoval odvolací súd za účelové a nepreukázané.

39. Naviac je potrebné dodať, že z príslušného Tlačíva pre dokladovanie pomerov účastníka konania vyplýva, ako už bolo vyššie uvedené, že žalobca zamestnáva 17 zamestnancov, za ktorých je ako zamestnávateľ povinný realizovať odvody do sociálneho systému v zmysle osobitných právnych predpisov a súčasne im vyplácať v pracovnej zmluve dohodnutú mzdu, z čoho je zrejmé, že všetkými finančnými prostriedkami disponuje, avšak ich vynakladanie na súdne spory považuje za menej významné v porovnaní s výdavkami bezprostrednejšie súvisiacimi s výkonom podnikateľskej činnosti.

40. Pre posúdenie dôvodnosti priznania oslobodenia od súdnych poplatkov sú rozhodujúce najmä majetkové a sociálne pomery účastníka, ale aj výška súdneho poplatku a povaha nároku.

41. Pri rozhodovaní o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov je preto potrebné zohľadniť aj výšku súdneho poplatku, ktorá z návrhu na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia verejnej správy na základe žaloby je 70,- € (položka 10 písm. a/ Sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý je prílohou k ZSP). Odvolací súd vyhodnotil, že súdny poplatok za podanú žalobu v sume 70,- € nie je tak vysoký, aby ho žalobca nebol schopný zaplatiť (s prihliadnutím na základné imanie žalobcu v sume 1 128 594,- €, získaný bankový úver v sume 700 000,- €, ako aj na jestvujúce pohľadávky voči spoločnosti Východoslovenská distribučná, a.s. v sume 3 872,52 €).

42. Aj keď to odôvodňujú pomery účastníka, nie je možné mu priznať oslobodenie od súdnych poplatkov, ak svojvoľne alebo zrejme bezúspešne uplatňuje alebo bráni právo. O zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva sa jedná najmä vtedy, ak už zo skutkových tvrdení žiadateľa je nepochybné, že mu vo veci nemôže byť vyhovené. Svojvoľným uplatňovaním alebo bránením práva je najmä šikanóznym výkonom práva alebo zjavné oddaľovanie splnenia povinností.

43. Keďže však najvyšší súd už zdôvodnil, že žalobcove pomery neodôvodňujú oslobodenie od platenia súdneho poplatku ako jednej z dvoch kumulatívnych podmienok daného oslobodenia, nie je nevyhnutné sa zaoberať zdôvodnením svojvoľnosti alebo zrejmej bezúspešnosti uplatňovania alebo bránenia práva, pretože už vyvrátenie jednej podmienky je postačujúce na zamietnutie návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov.

44. Podľa názoru najvyššieho súdu nepriznaním oslobodenia od súdnych poplatkov nemôže byť

žalobcovi bránené v uplatnení jeho práva na súdnu ochranu v zmysle ustanovenia čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva plynie povinnosť štátu zabezpečiť praktický a účinný prístup na súd tak, aby tento prístup bol neformálny a skutočný. Teda prístupu na súd nemôžu brániť žiadne faktické a ani právne prekážky. Za faktickú prekážku možno považovať aj neprímerane vysoký súdny poplatok, ktorým ale súdny poplatok v sume 70 eur nie je. Povinnosť zaplatiť súdny poplatok však nemožno považovať za také obmedzenie práva na prístup k súdu, ktoré by samo o sebe bolo v nesúlade s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

45. Vzhľadom na vyššie uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 veta druhá O.s.p. a § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil, pretože krajský súd vo veci rozhodol po vecnej i právnej stránke správne a jeho postup pri rozhodovaní o návrhu žalobcu na oslobodenie od súdneho poplatku maximálne rešpektoval a chránil právo žalobcu na spravodlivý súdny proces.

46. O trovách odvolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. a podľa § 250k ods. 1 O.s.p. tak, že žalobcovi ich náhradu pre neúspech v konaní nepriznal.

47. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.